

יקום תרבות

הזירה המקוונת לתרבות עברית

צייר של העבר: העולם הטכני של איליה גפטר

1 אפריל, 2024 טל סלוצקר -

טל סלוצקר בודק את יצירתו של הצייר איליה גפטר המבוססת על ציורים וצילומים ישנים.

המערכת

איליה גפטר. דף הפייסבוק

איליה גפטר מציג בעת כתיבת שורות אלו **תערוכה חדשה בשם "חזית"** בבית האמנים בתל אביב, וזאת הזדמנות לסקור ולנתח את אמנותו.

אמנותו טכנית בביצוע, ולמרות שהיא מעניינת כטקסט כתוב, הוא לא ניסח מספיק מבחינה טקסטואלית, לפחות בחומר הזמין באינטרנט, כדי להיות יוצר טקסט משמעותי. עבודותיו החדשות דלות מבחינה צבעונית (במיוחד חומים ואפורים ולא הרבה יותר מזה) והשפעות עליו ניכרות ושקופות.

הוא מעתיק את הציירים בהם הוא מתבונן, ויש כאלה שהוא מנסה להעביר את האקספרסייה שלהם לתוך יצירתו. כזה הוא יחסו למשל לצייר פרנסיס בייקון, אשר ציורי האפיפיור שלו ואוסף תצלומיו וגליונותיו היווה השראה לציור הפורטרט של היטלר בתערוכה.

היטלר. ציור מאת איליה גפטר

איליה גפטר הוא צייר שמלמד הרבה מאוד תלמידים, אך השפעתו בשטח לא מספיק חזקה. האם זוהי אישיותו כצייר שלא עוצמתית מספיק, או שמה אישיותו כמורה לציור? הוא מתעקש להוסיף טקסטורות עבות של צבע מהפלטה היכן שלא צריך, ומנסה לצייר ציור עכשווי באופן שנראה די מאולץ.

סיפור אישי: פעם ביקר אצלי איליה גפטר בבית וראה דיוקן עצמי שלי מלפני שנים על פלטה שהדבקתי עליה שפופרת צבע שלמה.

בין ציוריו החדשים ניתן למצוא ציור שעושה בדיוק את אותה הפעולה, רק שבמקום שיהיה זה דיוקן עצמי שלי זהו דיוקן עצמי של איליה.

ניתן לראות בקלות שאין לאיליה חוש חזק למקוריות. הוא עוסק בחזרה על מה שעשו אחרים, בתוספת מספר מאפיינים של אמנות עכשווית שקל לזהות, כמו ציור של מאורע היסטורי ממלחמת העולם השנייה, והגבלת הפלטה, בדומה למספר ציירים שפועלים היום שעובדים בפלטה המוגבלת.

אפשר היה לחשוב שהגבלת טווח העבודה הוא מעשה אקדמי, בדומה למחקר שמבצעים באוניברסיטה, אבל אצל איליה מדובר פשוט בחוסר בחוש יצירתי. הציורים אינם מעוררים רגשית דרך האינטרנט למרות הנושא הטעון (מי לא התרגש פעם מול הסרט "רשימת שינדלר" או קרא את "יומנה של אנה פרנק").

נשאר רק לתמוה על מה החגיגה הגדולה, מעבר לעובדה שמדובר בציורים חדשים, ושנעשתה עבודת יחסי ציבור שהגיעה לעיתונים רבים. עבודתו היא עבודה צפויה בנוף האמנות העכשווית. כזו שאינה מציגה לנו שום הישג שלא ציפינו לו, או שלא ידענו שבדיוק יצוץ מבין הריסותיו של הציור שנהרס כבר פעמים רבות. אפשר לחשוב שההריסות שהוא מצייר הן הריסות הציור שרוצה להשתקם אחרי שהלמו בו פעמים רבות.

דבר נוסף איליה לא עושה: הוא לא מעביר שום דבר נוסף עם הציור מעבר למה שכבר מודגש בו. הוא גם לא מרים קול עם אמירה, אלא מסכים לשתיקה הכללית שמאפיינת אמנים בארץ.

יש לציין שכאמן הוא קיבל תשומת לב, והספר שהוציא על פי התצלומים, "איליה גפטר – ציורים" (מאמר מבוא – איה לוריא, גולקונדה אמנות 2008), כולל לא מעט עמודים, ומכבד את הצייר שהציג תערוכות לא רבות עד היום.

זוהי **אמנות מיותרת במיטבה**, כזו שלא מוסיפה דבר, שמדברת אל החוש האסתטי שלנו אך אינה מפתיעה כאמור.

בנירסתו הנוכחית איליה גפטר הוא צייר של העבר, כזה שאינו קשוב לעולם משתנה, או מבין לעומק את הציירים שהוא מושפע מהם. גרהרד ריכטר הוא בבירור אחד מהם, על ציורי השואה המונוכרומטיים שלו, ואנסלם קיפר עוד אחד, על ציורי ההריסות שלו. גפטר לא טרח לחזור לעומק התוכני של קיפר, שפורש בפני הצופה את כל מפת הידע האנושית, ולא דאג לבצע את מעשה הקסמים החזותי שעשה ריכטר בציורי השחור הצילומיים שלו. כך, ריכטר צייר את דודו הנאצי, ואיליה עונה בדיוקן של קרוב משפחתו שהיה חייל סובייטי.

עוד השפעה על גפטר היא מהצייר אנטוניו לופז גרסייה, שם התקרבו גפטר יותר לתוצאה מעניינת, ולו משום אופן ציור החלונות והפרספקטיבות בשחור לבן, לפחות בתצלומי העבודות באינטרנט.

נשאר רק לקוות שבמשך הזמן יגיע לרמתם של ציירים אחרים בני זמננו, שמביעים הרבה יותר רגש ומפתיעים בהרבה.

איליה גפטר דיוקן עצמי, 2006. מתוך בלוג בתחנה

ראו גם

[פרטים על תערוכה של איליה גפטר](#)

[הרצאות של איליה גפטר](#)

טל סלוצקר

טל סלוצקר הוא אמן. הציג תערוכות ציורים רבות. בנוסף עוסק גם בפיסול, כתיבת מאמרים, ושירה. מפרסם בכתב העת 'עכשיו' וביקום תרבות.

האמן **איליה גפטר** עובד בשמונה השנים האחרונות על "החזית", סדרת ציורים גדולי ממדים, העוסקת במלחמה וזיכרון. העבודות הראשונות בסדרה עסקו בזיכרונות ממלחמת העולם השנייה, אך הפינות החשוכות ביותר של נפש האדם עשויות להקיץ בכל עת ולעטות מדים שונים. מאז הפלישה לאוקראינה, ואסון השבת השחורה בשביעי באוקטובר, המלחמה הפכה שוב להווה והיא אקטואלית ורלוונטית מתמיד. סדרת המלחמה "החזית" מעוררת שאלות מוסריות על הדחקה וזיכרון, עדות ותיעוד, תוך שהיוצר מישיר מבט על הרוע ואל זוועות המלחמה. היא החלה בצילום שצולם לאחר כניעתה של גרמניה הנאצית, בו ניצב סבא רבא של איליה בין חיילים סובייטים במרכז ההריסות של לשכת קנצלר הרייך בברלין. הציור שצייר בעקבות הדימוי הזה המבטא את חוויתו של אדם אחד ביוני 1945, צמח בהדרגה לסדרה המתחקה אחר תקופה שלמה.

צילום: טל בדראק

גפטר נבר באלבומים משפחתיים וספרים ישנים והחל לצייר לפי צילומים היסטוריים אותם הגדיל מאד ואף הפשיט על הבד, כך שהם לא היו ניתנים לזיהוי והחלו להתאים גם לתיאור מלחמות אחרות ואירועים דרמטיים שונים הטמונים בזיכרונות הקולקטיביים. סדרת המלחמה של איליה גפטר מעוררת שאלות מוסריות על הדחקה וזיכרון, עדות ותיעוד, תוך שהיוצר מישיר מבט על הרוע ואל זוועות המלחמה. באופן מפתיע הציורים אסתטיים להחריד ואין בהם מוות ואלימות, או פצועים והרוגים, מלבד שתי תמונות, אחת של גופת חייל אלמוני והאחרת של הימלר לאחר התאבדותו. לדברי האמן, "ההתמודדות עם העדרה הטראגי של ההרמוניה בהווה האנושית והיכולת למצוא אותה בעולם היצירה, היא המהות הבסיסית של אמנות כפי שהוא מבין אותה." גם בתוך החורבן האנושי דרך חיבור צורות וחוויות הוא מנסה ליצור מעין סדר ויזואלי של הטרגדיות האנושיות. זו "החזית" של איליה גפטר.

איליה גפטר נולד בסנט פטרסבורג, רוסיה בשנת 1980. למד אמנות בארה"ב ובאיטליה, השלים את תואר ה-BFA שלו ב-Maryland Institute College of Art-בבולטימור, ארה"ב ומתגורר בישראל משנת 2004. גפטר הציג בלמעלה מ-30 תערוכות יחיד וקבוצתיות בארץ ובחו"ל. הקים את המרכז לאמנות חזותית, בית ספר לאמנות בתל אביב, בו הוא מלמד ציור מאז שנת 2015.

צילום: יובל חי

דבר האוצר, דורון לוריא: סדרת התמונות גדולות-הממדים של איליה גפטר מעמידה לפנינו קורפוס ציורי שלם, מאתגר ומרשים, הנוגע בסוגיות היסטוריות, המעוררות שאלות ערכיות של מוסר, זיכרון, הדחקות, עדות ואינדוקטרינציה, ובאופן שבו מובעים באמצעותם המתחים הקיימים בין צילום וציור ככלים-שלובים – בחקירה הפורמאלית והרעיונית שיצר כאן גפטר. אני עוקב כמעט עשרים שנה אחר התפתחותו האמנותית של איליה גפטר (יליד 1980, לנינגרד לשעבר – סנט. פטרסבורג של היום, בברית-המועצות של אז). בשלבים המוקדמים יותר בקריירה שלו, שוטט איליה באתרים ארכיאולוגיים ברחבי איטליה, ורשם בהנאה רבה את הפסלים, התבליטים והכנסיות שראה, גם מן העת העתיקה וגם מתקופות הרנסנס והבארוק – סוג של "גראנד טור". עתה מתפנה איליה ל"חפירות ארכיאולוגיות" משלו – מלחמת העולם השנייה. איליה הוא טיפוס שקט ושלו, שוחר שלום. ובכלל, מי שיש לו תינוק חמוד בבית – אינו שש למלחמות. דומה כי איליה חי בין שני עולמות: העולם העכשווי (משפחה, קריירת הציור), ושנות הארבעים (של המאה הקודמת) – תקופת מלחמת העולם השנייה. בכל בוקר הוא הולך לסטודיו שלו, הנמצא הרחק מן ההמון הסואן בלב אזור תעשייתי בדרום תל-אביב, וצולל לנבכי המלחמה ההיא. מבט חטוף אל הסטודיו מגלה בדים גדולים למדי: מימין – היטלר, משמאל – גרינג, ובקיר שממול – הימלר לאחר התאבדותו. ... לפנות ערב הוא מסיים את מלאכתו, שוטף היטב את מכחוליו, וחוזר אל ההווה. והוא מיטיב לנווט בין שני עולמות אלה, ואפילו לחזור הביתה בשלום... מאז שאיליה גפטר גילה היכן היה הסבא-רבא שלו במלחמת העולם השנייה ומה הוא עשה שם – נפתח בו משהו שלא היה מתוכנן כלל וכלל. איליה מצא עצמו נובר בצילומים משפחתיים מימי ברית-המועצות הקומוניסטית של סטאלין, ואחר-כך בספרים ישנים על "המלחמה הפטריוטית הגדולה". הוא גם החל לבקר בחנויות-עתיקות בעיר קייב, בירת אוקראינה, ולחפש אלבומי-משפחה ישנים מן התקופה ההיא. אט-אט החל איליה להבין שיש כאן משהו חזק ממנו, משהו שאי אפשר

להתעלם ממנו, והוא החל לטפל בנושא זה בצורה היחידה הטבעית עבורו – לצייר את זה (או, כמו שהוא אומר: "להישיר מבט אל הרוע"). כל אותם צילומים נאציים רשמיים (כמו גם שני סרטיה של הקולנוענית הנאצית **לני ריפנשטאל**, (שאיליה הופכם כאן לציורים גדולים – נועדו במקור לשדר מטרה ברורה: אנחנו גדולים, אנחנו בני הגזע העליון, אנחנו המנצחים, ובאנו כדי להישאר כאן לנצח (או לפחות לאלף שנה). צייר הבא לתאר את הבניינים הפאשיסטיים שאלברט שפר ואחרים בנו בתקופת "הרייך השלישי" – עלול להיחשד בכך שהוא עצמו מתפעל ממבנים אלה, ואולי אף חלילה מוקסם מהם. אבל אצל איליה – אין חשש כזה. הוא אינו מתפעל מכלום! הוא רק מגיב ומפרש. אנו רואים כאן גם את ארמונותיהם המנותצים וההרוסים, ואנו יודעים שבתוך 12 שנה בלבד כל המנהיגים והגנרלים שצייר ימותו, יתאבדו, או לפחות יפלו בשבי, ולא יישאר מהם זכר. מה שאומר שלנו, בפרספקטיבה של הזמן – יש יתרון: אנו יודעים מה שהם לא ידעו בזמן-אמת – כמה זמן תארך האשליה שלהם, כמה זמן תארך אפיזודה נוראית זו, ומה יהא בסופה. בעצם, איליה מתעמת בסדרה זו גם עם הקומוניזם, או, ליתר דיוק – עם עברה הקומוניסטי של משפחתו. אמרה ידועה נושנה אומרת כך: "כל מי שלא היה בנעוריו קומוניסט – סימן שהיה חסר-לב, וכל מי שנשאר בבגרותו קומוניסט – סימן שהוא חסר-בינה" (או רפה-שכל). אנחנו לא היינו שם, לא בבריה"מ של סטלין, ובוודאי שלא בגולאג בסיביר, ולכן אל לנו לשפוט. למרות שהסדרה של איליה גפטר עוסקת במלחמה איומה – לא תמצאו בה אלימות, דם שנשפך, וגם הרוגים כמעט אין כאן (למעט חייל אלמוני אחד, ועוד מנהיג-נאצי שהתאבד). ההפתעה היא שהציורים אסתטיים להחריד, שהרי מלחמה איננה אסתטית לעולם. היא אינה יכולה להיות אסתטית. ומכאן נובע הציטוט בכותרת-המשנה של התערוכה, **הבנאליות של הרוע** – "הלקוח מספרה של הפילוסופית היהודייה השנויה במחלוקת, **חנה ארנדט**. בנאליות" ו"רוע" הן כמובן שתי מילים היוצרות פרדוקס מובנה ביניהן. את המונח "הבנאליות של הרוע" טבעה ארנדט (1906-1975) בספרה על משפט אייכמן – מונח שגם העניק לספר (1963) את כותרת המשנה שלו: "אייכמן בירושלים: דו"ח על הבנאליות של הרוע (Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil)". אמנם הפילוסוף **קארל יאספרס** כתב לידידתו ארנדט ב-1963: "יום יבוא, שאותו לא תזכי לראות, ובו היהודים יקימו לך אנדרטה בישראל", אבל עובדה היא שבינתיים חלפו להן 60 שנה מאז פרסום ספרה – ואנדרטה לכבודה/לזכרה טרם הוקמה כאן, תודה לאל. מצד שני: גם **הרמן גרינג** הודיע חגיגות לשופטיו ב"משפטי נירנברג" כי יום יבוא ותוקמנה לכבודו אנדרטאות משיש ברחבי גרמניה. גם זה לא קרה (לפחות עדיין). במילים אחרות: שוב ושוב מתברר שנבואה היא דבר מסוכן – ביחוד בכל מה שקשור בעתיד... **גרגורי סמיונוביץ' אולמן** (Gregory Semeonovich Ulman) (1903-1988) הסבא-רבא של איליה גפטר, אשר ממנו מתחיל סיפור תערוכתנו – היה קומוניסט. ולא היה סתם קומוניסט. הוא היה פוליטרוק בצבא האדום בזמן מלחמת העולם השנייה. גרגורי שוחרר משירותו הצבאי בשנת 1947 (שנתיים לאחר תום המלחמה) בדרגת מאיור (רב-סרן). ומדוע זה נתמחה על יהדותו של מאיור-קומוניסט אדוק זה? אחרי הכל, גם מייסד הצבא האדום, **לאון טרוצקי** – היה יהודי, ושמו המקורי היה **לב דוידוביץ' ברונושטיין**. אבל מכיוון שכולנו יודעים מה היה סופו של טרוצקי (נרצח במקסיקו-סיטי בפקודת סטאלין ב-1940) – העובדה שפוליטרוק יהודי עדיין שירת בצבא האדום – ראויה לציון.

צילום: טל בדראק

חזית: איליה גפטר

אוצר: דורון לוריא

9.3.24 – 30.3.24

בית האמנים תל אביב

ביקורת אמנות

ציורי הנאצים של איליה גפטר מרהיבים, אבל זה יהיה מטומטם לטעון שמדובר בגלורפיקציה

איליה גפטר, "האוונגליסטים", 2023. הציור מדהים צילום: טל בדראק

לעקוב

אבי פיטשון

14 במרץ 2024

"חזית" היא תערוכה על נאצים. נאצים מופיעים בכל הציורים הבולטים בה. הכותרת מסמנת את החזית המזרחית ואת הכיבוש הרוסי של ברלין. רוב הציורים מתמקדים בשבועות שלפני ואחרי תבוסת הרייך השלישי. בנוסף לכך, הכותרת גם מתארת סדרה של ציורי חזיתות של בתים הרוסים העומדים בחורבות. הציורים כולם מבוססים על צילומים, הריאליזם שלהם מוחשי אבל לא סכמטי: איליה גפטר מצייר בטכניקה של טשטוש ומריחה שלא מפחיתה מהכוח של הדימויים ולא מונעת זיהוי של דמויות כמו היטלר, אבל מספקת רמה של התערבות שממקמת אותם באזור ביניים, שלא לומר אזור עניין, מעורר מחשבה. האפקט הסופי, מעבר להתפעלות, לא ניצב באף אחת משתי הקטגוריות ההיסטוריות המרכזיות של הדיון בנאציזם ובשואה. גפטר לא מצייר "פלנטה אחרת" וגם לא "בנאליות של הרוע" (למרות שבאופן בנאלי להחריד ולא רלוונטי בעליל, המונח מופיע בקטלוג ככותרת משנה לתערוכה).

מה הוא כן מצייר? ההסברים של האוצר דורון לוריא ושל גפטר עצמו (באותו קטלוג) מלאים בפערים, סתירות, אי-דיוקים ואמירות סתומות או נאיביות ומקשים על הפענוח. אנחנו יודעים שההשראה לתערוכה אישית: צילומים שגפטר מצא, של גרגורי אולמן, סבא-רבא שלו ופוליטרוק בצבא האדום, שנכח בברלין אחרי נפילתה. זה מחבר אותנו לציורים שמתעדים זאת. בציור "המנצחים" עומד אולמן במרכז, לצדיו קצינים סובייטים. הציור מבוסס על תמונה שצולמה למזכרת בינות לחורבות לשכתו של קנצלר הרייך. בטרילוגיית "המצעד", שני ציורים הם מעין "אנטי-צעדה" נאצית, שכן מדובר בנאצים שנשבו ומוצעדים על ידי שוביהם, והשלישי הוא מצעד של המנצחים הרוסים. נעדרת מהתערוכה "תמונת ניצחון" מובהקת. גפטר מסביר שהניצחון האמיתי היחיד הוא זה הקטן, הקונקרטי והאישי של אולמן. אבל למרות ההיבט הביוגרפי והפריימיים המאופקים, רוב הציורים גדולי ממדים – והתקופה שבה הם מתמקדים לא ניתנת להקטנה.

איליה גפטר, "המנצחים", 2016. סבו של האמן במרכז צילום: טל בדראק

איליה גפטר, "המצעד", 2022. אין תמונת ניצחון מובהקת צילום: טל בדראק

למשל, "המפה 2", שבו נראה היטלר מתכנן מהלכים צבאיים, מוקף בגנרלים. אין כאן סצינה הירואית או מרשימה, ואנחנו יודעים שמדובר בשלב במלחמה שבו הפיהרר כבר היה מחפוף לחלוטין ומנותק מהמציאות. אבל זה עדיין היטלר ואלה עדיין נאצים ועם כל האיפוק והמריחות, אי אפשר לצייר אותם באופן ריאליסטי מבלי שיילוה לעניין הוד אפל וטרנסגרסיבי, שממשיך מסורת אמנותית ארוכה ומרתקת של עיסוק בהיקסמות מהרוע ומשמעויותיה. נציין שתיים מהן: התכחשות לקסם הרוע משמעה חיסול היכולת להבין איך ומדוע הוא מופיע בעולם. חשוב אף יותר: אסתטיקה שבגלל הטראומה של מלחמת העולם השנייה נחשבת לפאשיסטית איננה כזו כלל – מדובר באסתטיקה מונומנטלית, חלק מהדמיון האנושי מקדמת דנא, החל בעתיקות גובקלי טפה בנות הרבבה שבאנטוליה וכלה ב"חולית" של דני וילנב.

איליה גפטר, "המפה", 2022. לא אסתטיקה פשיסטית צילום: טל בדראק

אותו הוד מונומנטלי בוקע מהציורים כי שום אקרובטיקה או טכניקה, שום גריעה או הוספה ושום מסגור פרשני לא יכולים לו. ב"המפה 2" השתיל גפטר על הקיר בלשכתו של היטלר גרסה ל"מגיפת הדבר באשדוד" של ניקולא פוסן (1631-1630), העוסק באסון תנ"כי וככה מוסיף אזכור של זוועה והצהרה מוסרית לסצינה (כאילו נדרשת הבהרה שהנאצים היו, אפעס, לא בסדר). במרכז "האווונגליסטים" נראה היטלר נואם, ראשו וזרועו השמאלית נמוגים לציור שהושתל מאחוריו, מחווה של גפטר ל"ארבעת השליחים" של אלברכט דירר (1523-1526). התייחסות לכך שהיטלר ראה בעצמו שליח/משיח? כנראה. הציור מדהים. הרקע שהושתל בו מעצים את הדהוד האפקט המיסטי שהיה לפיהרר על כה רבים מבני עמו.

כנראה ש"לחיצת ידיים - מתווה" מתעד את אחת מגיחותיו האחרונות מהבונקר לפני הסוף. תווי פניו מחוקים כמעט לחלוטין. אבל הטשטוש ה"אמנותי" לא מטשטש את עוצמת המדים וההצדעות. יש מצב שהוא מגביר אותה

איליה גפטר, "לחיצת ידיים - מתווה", 2022. אחד מהציורים הקטנים היחידים בתערוכה צילום: טל בדראק

כנראה ש"לחיצת ידיים - מתווה", שבו נראה היטלר לוחץ ידיים של חיילי ורמאכט, שניים מהם מצדיעים במועל-יד, מתעד את אחת מגיחותיו האחרונות מהבונקר לפני הסוף. תווי פניו מחוקים כמעט לחלוטין. אבל הטשטוש ה"אמנותי" לא מטשטש את עוצמת המדים וההצדעות. יש מצב שהוא מגביר אותה. כנראה גם אין זה מקרה שהציור בממדים קטנים (40x50), וכך גם צמד הציורים היחידים בתערוכה שמציגים את הנאצים בימי תפארתו וגם מככבות בהם נשים (שניהם מוצנעים בקטלוג), "דו-שיח - מתווה" ו"המצעד - מתווה"; נראות בהם נאציות זקופות-גו או צועדות בסך בבגדים אתלטיים (מכנסיים שחורים קצרים וגופייה לבנה שבמרכזה הנשר המוכר).

איליה גפטר, "דוח שיח - מתווה", 2023. אחד משני ציורים שמציג את הנאצים בימי תפארתם צילום: טל בדראק

נבהיר: לא נטען כאן שגפטר עושה גלורפיקציה לנאצים. זו תהיה טענה מטומטמת. זו האסתטיקה המונומנטלית שמשלהבת, ושוב, אין שמץ תמיכה בנאציזם או בפאשיזם בהתלהבות ממנה, ולראיה ההתלהבות מאותה אסתטיקה בדיוק כשהיא מופיעה אצל הקומוניסטים, האנרכיסטים של תחילת המאה שעברה (עד מלחמת האזרחים בספרד כולל), הציונים שיש עדיין כמה אנשים בעולם שלא חושבים שהם "כמו הנאצים", וכמובן שלל אפוסים הוליוודיים בדיוניים שבהם "הרעים תמיד נראים יותר טוב" (כי הטובים למרבה הצער נרתעים מהמונומנטלי).

איליה גפטר, "המצעד - מתווה", 2023. זו האסתטיקה המונומנטלית שמשלהבת צילום: טל בדראק

אין זכר לדיון הנ"ל - המרכזי שמעוררת התערוכה - בטקסט המגלומני והמביך של לוריא. כמו מדריך טיולים מייגע שמשלב בתוכו את ידי מנוסי ("במפגני ההתעמלות... ניתן היה לראות את כל ההלגות, הגיזלות והברונהילדות... חזה נשי גדול ומפותח נחשב גם לסקסי וגם לסמל לפריון") ואלדד בק ("ברלין הותירה את חותמה... בייחוד לרע", "עם אויבינו הפלישתים יש לנו חשבון ארוך"), לוריא מפליג בזרם תודעה אינסופי של תיאורים היסטוריים דיספרופורציונליים להתייחסויות לתערוכה ותכופות לא קשורים אליה כלל, מתובלים בפכים אישיים ("הוזמנתי לברלין לכנס על רמברנדט") והצהרות חברמניות ("עבור רבים מאיתנו סיציליה היא בעיקר מולדת המאפיה וארץ מוצאו של דון קורליאונה הדמיוני"), זולות ("האכזריות על סטרואידים של התקופה ההיא"), פופוליסטיות ("למרבה הצער אין בידינו תצלומים משובבי נפש של היטלר או של גבלס לאחר שהחזירו את נשמתם לבוראם") או מופרכות ("מגיפת הדבר היתה מאוד מפחידה ואקטואלית במאה ה-17, וזאת עוד לפני הופעת ספרו של אלבר קאמי, 'הדבר', ב-1947"). כשהטקסט נוגע בתערוכה, הוא לרוב מתעסק בטפל פורמליסטי, שיותר משהוא מלמד אותנו משהו משמעותי עליה, מלמד אותנו על יכולות הניים-דרופינג של לוריא. מזל

שהטקסט הזה מופיע רק בקטלוג ולא נוכח בחלל התערוכה המצוינת של גפטר.

איליה גפטר, "שער הניצחון", 2022. הטקסט האוצרותי לא קשור לתערוכה צילום: טל בדראק

איליה גפטר, "חזית". אוצר: דורון לוריא. בית האמנים (אלחריזי
9, תל אביב). ב'-ה' 10:00-18:00; ו' 10:00-13:00; שבת 11:00-
14:00. עד 30.3

הצג עוד מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל
© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ

25.1.2023

רביעי

ציוריו של גפטר. מוצגים ללא הצילומים המקוריים שעליהם הם מתבססים צילמים: טל בוראק

מלחמה אינסופית

ציורים של בניינים הרוסים, המבוססים על תצלומים מאלבומים מושפחתים, נכללים בתערוכה של אליה גפטר, המוצגת לרגל יום הזיכרון הבינלאומי לשואה

סדרה של 16 ציורים של האמן אילה גפטר מוצגת בחלל ועדת חינוך והרבות בכנסת לקראת אירועי יום הזיכרון הבינלאומי לשואה. את התערוכה, "אלבום משפחתי", אצר אלון מורד. גפטר נולד בסנט פטרבורג ב-1980, ומלך בדמויות העידן הקומוניסטי – 40 שנה אחרי תום מלחמת העולם השנייה, שאירועיה ושרידה עדיין וידו הרוסים הישט בהווה הרוסית.

הציורים נחלקים לכמה קבוצות. בקבוצה הראשונה יש ציורים מהאלבום המשפחתי של גפטר קבוצה נוספת של ציורים כמו "המפץ", "לחיצת ידיים" ו"שולחן עגול", מבוססת על תצלומים מוכרים יחסית שבהם נראה היטלר ביץ קצינים נאצים בכירים. קבוצה אחרת מבוססת על תצלומים מאלבומים משפחתיים שגפטר איתר ומתוארים בה בניינים הרוסים ועוברים.

כל הציורים מבוססים על תצלומים ממלחמות העולם השנייה. הם מוצגים ללא המקור וללא אפשרות לדעת מהי נפגעי הכניף והיכן הוא מבוקש. מאחר שכמה מהציורים צוירו השונה, כשברקע המלחמה באוקראינה, נקודת המבט אוניברסלית. המלחמה היא אינסופית, הבניינים שנהרסו במלחמת העולם השנייה נראים כמו הבניינים שנהרסו לא מכבר במלחמות העולם שהתרחשו ביננו.

בטקסט שמלווה את התערוכה כותבת ר"ד סמדר שפי: "על 16 ציורי הסדרה שורה המוות, כאילו היה מוות נוספת, נוכחת, גם אם לא מצוירת. ההרגשה של קושי נורא, כבד מנשוא, שורה על צילומי העובדים, היקדים ואפילו הפעוט המזוייר בעבודה שבתורתה 'חלום רע'. גפטר מצטרף לשורה הארוכה של אמנים ישראליים העוסקים בווכרונות המלחמה והשואה אך ההתבוננות שילן, כמי שהגיע ממקומות ההתרחשות ומי שגרל על המלחמה כנזק הווה ממשיך, יוצאת דופן".

נעמה ריבה